

Πήλινες «χύτερες» στο μοναδικό στον κόσμο νεκροταφείο βρεφών του αρχαίου κόσμου που βρίσκεται στην Αστυπάλαια παραμένουν έκθετες ή είναι έτοιμες για μεταφορά σε άλλον χώρο. Η μοναδικότητα του ευρήματος στην Αστυπάλαια, που εντοπίστηκε για πρώτη φορά το 1995, αποκτά μεγάλο διεθνές ενδιαφέρον, καθώς ανασύρονται διαρκώς εκατοντάδες ταφές, ήδη σχεδόν 3.000! Η μεγάλη νεκρόπολης, σε λειτουργία από το 850 π.Χ., έχει αφεθεί σε εγκατάλειψη και επιπλέον έχει δοθεί άδεια ανέγερσης οικοδομής στην ιδιοκτησία, όπου εντοπίστηκαν τα ευρήματα. Οι αρχαιολόγοι βρίσκονται σε αμηχανία, καθώς δυνατότητα απαλλοτρίωσης δεν υπάρχει και τα ευρήματα εκτείνονται και σε γειτονικά οικόπεδα.

Το βρεφικό νεκροταφείο της Αστυπάλαιας, ένα μοναδικό στον κόσμο εύρημα, καταστρέφεται! Στο ένα από τα τρία οικόπεδα που καταλαμβάνει στην πλαγιά Κυλίνδρα, ξεφύτρωσε τους τελευταίους μήνες μια ογκώδης οικοδομή. Η περιοχή δεν έχει απαλλοτριωθεί, χιλιάδες αγγεία με σκελετούς αρχαίων βρεφών στα σπλάχνα τους βρίσκονται «θαμμένα» κάτω από μουσαμάδες και σιδεριές στο έλεος των καιρικών συνθηκών και των αρχαιοκαπήλων. Το μπετόν στον αρχαιολογικό χώρο είναι το κερασάκι στην τούρτα, καθώς επισημαίνει ο ντόπιος μηχανικός Νίκος Κομηνέας.

Το βρεφικό νεκροταφείο της Αστυπάλαιας αποκαλύφθηκε το 1995, όταν ο τελευταίος υπέβαλε αίτηση για ανοικοδόμηση οικισμού οικοτουριστικού χαρακτήρα και κάλεσε την ΚΒ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, καθώς υπήρχε υπόνοια, λόγω του αρχαίου νεκροταφείου ενηλίκων του Κάτσαλου που βρίσκεται απέναντι, ότι στην περιοχή υπήρχαν αρχαιότητες. Σύμφωνα με την τότε προϊσταμένη της ΚΒ' ΕΠΚΑ Μαρία Μιχαλάκη-Κόλλια, οι πρώτες διερευνητικές τομές έδειξαν την ύπαρξη πληθώρας αγγείων με εγχυτρισμένα βρέφη.

Η έρευνα έδειξε ότι το βρεφικό νεκροταφείο εκτεινόταν και στα δύο παρακείμενα οικόπεδα έκτασης 3.000 τ.μ. περίπου. Επρόκειτο δηλαδή για ένα εύρημα μεγάλης αρχαιολογικής, ανθρωπολογικής και ιστορικής αξίας. Οι μετέπειτα έρευνες, των οποίων προΐστατο η κα Κόλλια, έδωσαν ευρήματα που χρονολογούνται από το 850 π.Χ. έως και τους ελληνιστικούς χρόνους. Μέχρι στιγμής έχουν καταγραφεί 2.758 αγγεία με εγχυτρισμένα βρέφη. Οι αρχαιολόγοι υποστηρίζουν ότι το βρεφικό νεκροταφείο εκτείνεται σε όλη την πλαγιά και πρόκειται να αποκαλυφθούν τουλάχιστον 3.500 αγγεία με σκελετούς βρεφών. Οι εργασίες έχουν σταματήσει λόγω έλλειψης κονδυλίων και το νεκροταφείο έχει εγκαταλειφθεί.

Η ανέγερση οικοδομής, με άδεια, μέσα σε αρχαιολογικό χώρο, αποτελεί ένα σοβαρό θέμα. Ρωτάμε τους αρχαιολόγους της ΚΒ' ΕΠΚΑ. Η Μελίνα Φιλήμονος, προϊσταμένη της ΚΒ' ΕΠΚΑ, επισημαίνει ότι το οικόπεδο Σταυριανού στο οποίο χτίζεται το οίκημα είναι εντός σχεδίου πόλεως και ότι ο ιδιοκτήτης έχει το δικαίωμα να κτίσει εφόσον εξασφαλίσει άδεια. Πώς δίνεται η άδεια μέσα σε ένα αρχαίο νεκροταφείο; Καθώς μας εξηγεί η κα Φιλήμονος, την άδεια έδωσε η 4η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (!) που είναι υπεύθυνη για την Αστυπάλεια. Η ΚΒ' ΕΠΚΑ Δωδεκανήσου επενέβη για να αφαιρέσει τα αγγεία από το οικόπεδο και να επιβάλει το οίκημα να πατήσει πάνω σε πέδιλα και όχι να σκάψουν θεμέλια στο βράχο, προκειμένου να μεταφερθούν εκεί ξανά κάποια αγγεία για να είναι επισκέψιμο. Τα σχέδια ελέγχθηκαν από τις άλλες αρμόδιες υπηρεσίες και κανείς δεν είδε το άτοπο της ενέργειας. «Αν έπρεπε να μην χτίζουμε όπου υπάρχουν αρχαία τότε δεν θα χτίζαμε πουθενά στην Ελλάδα» είναι το γνωστό επιχείρημα που χρησιμοποιείται και εδώ από τους αρχαιολόγους, όπως και ότι «το ελληνικό κράτος δεν έχει λεφτά για απαλλοτριώσεις». Και γιατί δεν γίνονταν απαλλοτριώσεις όταν υπήρχαν τα χρήματα; Αναρωτιέται κανείς, ειδικά όταν η κα Μελίνα Φιλήμονος λέει ότι ο χώρος (εκτός οικοδομής) θα καλυφθεί με γυαλί και θα είναι επισκέψιμος στο μέλλον.

«Τα μωρά» λένε οι Αστυπαλίτες όταν αναφέρονται στο μοναδικό στον κόσμο νεκροταφείο βρεφών της Κυλίνδρα. Από την αρχή της έρευνας ως τον περασμένο Οκτώβριο, λέει η αρχαιολόγος που τη διεξήγαγε, Μαρία Κόλλια, είχαν αποκαλυφθεί 2.758 αγγεία.

Ο αριθμός όμως φαίνεται ότι θα αυξηθεί κατά πολύ, αφού εγχυτρισμοί εντοπίζονται και σε άλλα οικόπεδα. Τα πιο παλιά αγγεία είναι υδρίες με γραπτή διακόσμηση και χρονολογούνται στην Ύστερη Γεωμετρική περίοδο. Τότε άλλωστε υπολογίζουμε την έναρξη της χρήσης του χώρου, όπως συμβαίνει και στο νεκροταφείο ενηλίκων στον Κάτσαλο. Τα αγγεία της αρχαϊκής περιόδου είναι πολύ περισσότερα από τα γεωμετρικά, με σπάνια μοτίβα, ενώ υπάρχει πολύ μεγάλος αριθμός αμφορέων ποικίλων σχημάτων και προελεύσεων: Σάμου, Χίου, Θάσου, Κω, Ρόδου, Κνίδου, Κλαζομενών, ακόμη και τύπου Χαναάν-Παλαιστίνης. Το νεκροταφείο βρισκόταν πιθανότατα κοντά σε Ιερό της Ειλειθυίας που ήταν θεότητα-προστάτιδα της λοχείας, ένα ιερό που βρίσκεται πιθανότατα σε κάποιο σημείο της Χώρας της Αστυπάλαιας αλλά δεν έχει αποκαλυφθεί ακόμη. Δεχόταν

νεογέννητα παιδιά που πέθαναν στη γέννα ή και βρέφη μέχρι δύο ετών, τα οποία σύμφωνα με το έθιμο τοποθετούνταν μέσα σε αγγεία για να έχουν την αίσθηση της μήτρας.

«Η πληθώρα των εγχυτρισμένων βρεφών και η μεγάλη χρονική έκταση που καταλαμβάνουν τα ευρήματα μιλούν για τη σπουδαιότητα της Αστυπάλαιας τα αρχαία χρόνια ως κόμβου στρατηγικής σημασίας. Πιθανολογείται ότι θάβονταν εδώ βρέφη από όλη τη Μεσόγειο, πράγμα που θα επιβεβαιώσει ή όχι η ανθρωπολογική έρευνα. Στο παλιό Σχολείο όπου έχουν μεταφερθεί οι εγχυτρισμοί του οικοπέδου Σταυριανού εργάζονται ανθρωπολόγοι από το Ινστιτούτο του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, το UCL, υπό τη διεύθυνση του καθηγητή Σάιμον Χίλσον, ενώ τα δύο τελευταία χρόνια εργάζεται πάνω στο ίδιο αντικείμενο και διεθνής ομάδα από Άγγλους, Καναδούς, Φινλανδούς και Αμερικανούς μελετητές με διάφορες ειδικότητες στον ανθρώπινο σκελετό».

Πηγή: Καθημερινή